

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	9
------------	---

CZĘŚĆ I

PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNY I SPOŁECZNY KONTEKST EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA

1. DYDAKTYKA JAKO SUBDYSCYPLINA PEDAGOGICZNA.....	15
1.1. Wybrani przedstawiciele dydaktyki jako nauki	15
1.2. Przedmiot i zadania dydaktyki	17
1.3. Dydaktyka ogólna i dydaktyki szczegółowe.....	20
1.4. Dydaktyka edukacji dla bezpieczeństwa.....	21
1.5. Dydaktyka szczegółowa – metodyka edukacji dla bezpieczeństwa	24
2. MIEJSCE EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA JAKO PRZEDMIOTU NAUCZANIA W SZKOŁACH	26
2.1. Prawne podstawy edukacji dla bezpieczeństwa.....	26
2.2. Główne założenia podstawy programowej dla gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej	28
2.3. Podstawa programowa przedmiotu - Edukacja dla bezpieczeństwa III etap edukacyjny – gimnazjum	32
2.4. Podstawa programowa przedmiotu - Edukacja dla bezpieczeństwa IV etap edukacyjny – szkoły ponadgimnazjalne - tylko zakres podstawowy	34
2.5. Zalecane warunki i sposób realizacji przedmiotu	37
3. PODMIOTOWOŚĆ I PEŁNOMOCNOŚĆ UCZNIA NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA	39
3.1. Współczesne rozumienie wychowania i edukacji.....	39
3.2. Podmiotowość w edukacji	43
3.3. Znaczenie podmiotowości w działalności dydaktyczno-wychowawczej	45

3.4.	Pełnomocność uczniów w edukacji	48
3.5.	Proces uczenia się	52
3.6.	Ogólna charakterystyka okresów rozwojowych	54
3.7.	Adolescencja i jej znaczenie w rozwoju młodzieży szkolnej	56
3.8.	Procesy poznawcze i ich znaczenie w edukacji dla bezpieczeństwa	60
3.9.	Zdolność logicznego myślenia a inteligencja	66
3.10.	Uwaga jako ukierunkowanie czynności poznawczych ucznia	68
4.	NAUCZYCIEL WSPÓŁCZESNEJ SZKOŁY	70
4.1.	Rola nauczyciela na III i IV etapie edukacyjnym	70
4.2.	Autorytet nauczyciela	72
4.3.	Rodzaje autorytetu	73
4.4.	Autorytet epistemiczny i deontyczny	77
4.5.	Poznanie uczniów na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa	81
4.6.	Cele skutecznego poznania uczniów	84
4.7.	Dostosowanie sposobu komunikowania się nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa do poziomu rozwojowego uczniów	85
5.	WSPÓŁPRACA NAUCZYCIELA EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA Z RODZICAMI UCZNIÓW	89
5.1.	Znaczenie współpracy szkoły z rodzicami	89
5.2.	Przygotowanie się nauczyciela do zebrania z rodzicami	92
5.3.	Współpraca nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa ze środowiskiem	94

CZĘŚĆ II

KLUCZOWE KOMPETENCJE I SPOSOBY ICH ROZWIJANIA W PROCESIE EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA

6.	KOMPETENCJE KLUCZOWE I ICH KSZTAŁTOWANIE W RAMACH NAUCZANIA EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA	100
6.1.	Kompetencje komunikacyjne	102
6.2.	Kompetencje społeczne	103
6.3.	Kompetencje interpersonalne	104
6.4.	Kompetencje poznawcze	105
6.5.	Kompetencje orientacyjne	107
6.6.	Kompetencje decyzyjne	107
6.7.	Kompetencje kooperacyjne	109
6.8.	Kompetencje ewaluacyjne	110
6.9.	Kompetencje asertywne	111
6.10.	Kompetencje medialne i informatyczne	115
6.11.	Kompetencje w zakresie inicjatywności i przedsiębiorczości	118
6.12.	Kompetencje kluczowe wg Parlamentu Europejskiego i Rady Europy	119

7. METODY NAUCZANIA STOSOWANE NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	122
7.1. Pojęcie metody nauczania.....	122
7.2. Klasyfikacja metod nauczania.....	124
7.3. Opis.....	129
7.4. Opowiadanie.....	130
7.5. Pogadanka.....	132
7.6. Praca z książką.....	135
7.7. Wykład.....	139
7.8. Instruktaż.....	146
7.9. Pokaz.....	147
7.10. Obserwacja.....	149
7.11. Metoda ćwiczeń przedmiotowych.....	150
8. NIEKONWENCJONALNE METODY NAUCZANIA STOSOWANE NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	153
8.1. Rola i zadania nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa w aktywizacji uczniów.....	153
8.2. Burza mózgów.....	155
8.3. Metaplan.....	158
8.4. Drama.....	160
8.5. Karuzela.....	162
8.6. Dywanik pomysłów.....	163
8.7. Ulubione miejsce w szkole.....	165
8.8. Metoda projektów w edukacji dla bezpieczeństwa.....	166
8.8.1. Projekt edukacyjny w prawie oświatowym.....	166
8.8.2. Istota metody projektów.....	168
9. ODKRYWANIE I ROZWIJANIE PREDYSPOZYCJI I UZDOLNIEŃ UCZNIÓW W EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	173
9.1. Uczeń zdolny w edukacji.....	176
9.2. Wspieranie ucznia zdolnego na lekcjach edukacji dla bezpieczeństwa.....	180

CZĘŚĆ III

ORGANIZACJA PRACY DYDAKTYCZNEJ NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA

10. FORMY PRACY STOSOWANE NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	185
10.1. Organizacyjne formy procesu kształcenia.....	185
10.2. Praca lekcyjna.....	188
10.3. Praca domowa uczniów.....	191

10.4. Pozalekcyjne i pozaszkolne formy pracy stosowane w nauczaniu edukacji dla bezpieczeństwa	193
10.4.1. Wycieczki	194
10.4.2. Obozy	196
10.4.3. Imprezy sportowo-obronne	198
11. LEKCJA EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	202
11.1. Lekcja edukacji dla bezpieczeństwa jako jednostka metodyczna	202
11.2. Formalna struktura lekcji edukacji dla bezpieczeństwa	204
11.3. Sytuacje wpływające na przebieg lekcji	206
11.4. Typy i modele lekcji w przedmiocie edukacja dla bezpieczeństwa	209
11.4.1. Tok lekcji podającej	210
11.4.2. Tok lekcji problemowej	212
11.4.3. Tok lekcji ćwiczeniowej	213
11.4.4. Tok lekcji eksponującej	214
11.5. Nauczycielskie i uczniowskie rytuały lekcji	216
11.6. Planowanie lekcji z edukacji dla bezpieczeństwa	219
11.6.1. Planowanie pracy dydaktycznej przez nauczyciela edukacji dla bezpieczeństwa	222
11.6.2. Inwentarz pytań pomocnych przy planowaniu lekcji	225
11.7. Formułowanie celów lekcji i dobór treści nauczania w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa	228
12. ZASADY KSZTAŁCENIA PRZYDATNE NA LEKCJACH EDUKACJI DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	234
12.1. Rozumienie zasad kształcenia w edukacji	234
12.2. Zasada świadomej aktywności uczniów	237
12.3. Zasada przystępności	239
12.4. Zasada pogładowości	240
12.5. Zasada systematyczności	242
12.6. Zasada łączenia teorii z praktyką	244
12.7. Zasada indywidualizacji i zespołowości	245
12.8. Zasada samodzielności	247
13. PROJEKTOWANIE ŚRODOWISKA MATERIALNEGO LEKCJI	249
13.1. Organizowanie przestrzeni klasy szkolnej	249
13.2. Przygotowanie konspektu lekcji z edukacji dla bezpieczeństwa	252
13.3. Przykłady części ogólnych wybranych konspektów lekcji edukacji dla bezpieczeństwa	259
13.4. Środki dydaktyczne	262
13.5. Rola podręcznika w kształceniu edukacji dla bezpieczeństwa	267
13.6. Edukacyjne zastosowanie mediów i technologii informacyjnej w edukacji dla bezpieczeństwa	271

14. KONTROLA I OCENA PRACY UCZNIÓW W EDUKACJI

DLA BEZPIECZEŃSTWA.....	274
14.1. Istota i cele kontroli w edukacji dla bezpieczeństwa	274
14.2. Formy sprawdzania	276
14.3. Metody sprawdzania	280
14.3.1. Sprawdzian ustny	280
14.3.2. Sprawdzian pisemny	282
14.3.3. Sprawdzian praktyczny	283
14.3.4. Posługiwanie się książką	284
14.3.5. Obserwacja uczniów	285
14.3.6. Testy dydaktyczne	286
14.4. Ocenianie i jego rodzaje	290
14.5. Ocenianie zewnętrzne	292
14.5.1. Sprawdzian po ukończeniu szkoły podstawowej	293
14.5.2. Egzamin gimnazjalny	294
14.5.3. Egzamin maturalny	295
14.6. Ocenianie wewnątrzszkolne	298
14.7. Role i funkcje oceniania	301
Bibliografia	304
Aneks	313